

C E O A W

*Dohovor o odstránení všetkých
foriem diskriminácie žien*

PRE VEREJNOSŤ

MOŽNOSŤ VOĽBY
2012

možnosť voľby
FREEDOM OF CHOICE

©Možnosť voľby, Bratislava 2012

Možnosť voľby
Medená 5
811 02 Bratislava
02/5443 0889
mail@moznostvolby.sk
www.moznostvolby.sk

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR v rámci dotačného programu podpredsedu vlády SR pre ľudské práva a národnostné menšiny Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedná Možnosť voľby.

Každá časť príručky sa môže voľne šíriť a reprodukovať s podmienkou uvedenia správnej citácie pôvodného zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Čo je Cedaw?

CEDAW je zaužívaná skratka Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Vznikla z anglického názvu Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. CEDAW je najvýznamnejší medzinárodný ľudskoprávny dohovor zameraný na podporu a ochranu ľudských práv žien a dievčat. Považuje sa za medzinárodnú listinu ľudských práv žien a ako taký sa stal najdôležitejším nástrojom na dosiahnutie zmeny postavenia žien.

Prečo Cedaw?

Ženy na celom svete sú každodenne vystavené mnohým formám diskriminácie a porušovaniu ich ľudských práv. Kým v niektorých krajinách ženy ešte stále nemajú priznané mnohé práva (napr. volebné právo), v iných nemajú dostatočný prístup k spravodlivosti a ich vymáhateľnosti. Pretrvávajúce rodové rozdiely na trhu práce, vysoké percento žien vystavených násiliu zo strany intímnych partnerov a sexuálnemu obťažovaniu na verejnosti či na pracoviskách, nedostatočné zastúpenie žien v politike, zvýšená miera rizika chudoby, nedostatočný prístup k zdravotnej starostlivosti a k vzdelaniu, neustála snaha o okliešťovanie reprodukčných práv žien – to všetko je len nepatrným výpočtom z množstva porušení ľudských práv žien. V mnohých krajinách ženy dodnes čelia krutému a neľudskému zaobchádzaniu (mutilácia ženských pohlavných orgánov, vraždenie vdov, selektívne vraždy novorodeniatok ženského pohlavia). Práve preto bolo potrebné prijať medzinárodný dokument, ktorý sa stal základným mechanizmom pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien a pre dosiahnutie rovnosti medzi mužmi a ženami.

„Diskriminácia je smrteľná. Denne zomiera viac žien a dievčat na následky rozličných foriem rodovej diskriminácie než následky akéhokoľvek iného porušenia ľudských práv“.

Zdroj: Amnesty International in Aspekt, 1/1997:167

Krátko z histórie

OSN dlhodobo venovala pozornosť otázkam rovnosti žien a mužov a tento princíp sa objavuje v jej viacerých dohovoroch a deklaráciách už od prijatia Všeobecnej deklarácie pre ľudské práva (1948). Veľmi skoro sa však ukázalo, že diskriminácia žien je natoľko rozšírená a rozsiahla, že ju nie je možné odstrániť iba pomocou už prijatých dokumentov. Komisia OSN pre postavenie žien preto navrhla, že je potrebné prijať špecifický dohovor – nový právne záväzný nástroj, ktorý by sa explicitne venoval otázkam ľudských práv žien, vrátane účinného postupu na jeho implementáciu. Tento návrh bol schválený väčšinou členských krajín OSN v Mexico City na Prvej svetovej konferencii o ženách (1975). Komisia OSN pre postavenie žien v spolupráci s mnohými feministickými ženskými organizáciami vypracovala návrh dohovoru, ktorý bol v roku 1979 prijatý. CEDAW sa stal v tom čase najrýchlejšie ratifikovaným dohovorom a zároveň aj najviac ratifikovaným dohovorom – do roku 2012 ho podpísalo a ratifikovalo 187 štátov sveta.

CEDAW bol prijatý Organizáciou spojených národov (OSN) 18. Decembra 1979 a do platnosti vstúpil 3. Septembra 1981. Pre ČSSR nadobudol platnosť v súlade so svojím článkom 27, ods.2 dňom 18. 3. 1982. Je publikovaný v Zbierke zákonov č. 62/1987 Zb. Pre Slovenskú republiku nadobudol platnosť sukcesiou dňa 27. 6. 1993.

Pre vývoj CEDAW-u sa stala dôležitou aj IV. Svetová konferencia o ženách v Pekingu (1995), na ktorej členské krajiny OSN prijali ďalší významný dokument – Pekinskú akčnú platformu a deklaráciu. Oba dokumenty sa navzájom prelínajú a dopĺňajú a pri presadzovaní a obhajobe ľudských práv žien je dôležité poznať podrobne oba dokumenty a vzájomne ich používať. Pekinská akčná platforma potvrdila, že „ženské práva sú ľudské práva“ a že presadzovanie rovnosti medzi mužmi a ženami je prioritnou záležitosťou medzinárodného spoločenstva. Členské vlády taktiež deklarovali, že na seba preberajú záväzok ich napĺňať a realizovať:

„My, vlády zúčastnené na 4. Svetovej konferencii žien (...) potvrdzujeme svoj záväzok (...) na zabezpečenie úplnej realizácie ľudských práv žien a dievčat ako neodňateľnej, stálej a nedeliteľnej súčasti všetkých ľudských práv a základných slobôd...“ (Pekinská akčná platforma, čl.117) .

Dôležitosť a výnimocnosť CEDAW-u:

Prvý a jediný ľudsko-právny dohovor, ktorý zmluvným štátom ukladá povinnosť zmeniť a zrušiť spoločenské postoje a kultúrne vzorce a praktiky, ktoré sú založené na koncepte podriadenosti alebo nadriadenosti jedného z pohlaví (pozri čl. 5 Dohovoru).

Zdôrazňuje, že ženy čelia rôznym formám diskriminácie práve preto, lebo sú ženy. A že sú to práve kultúrne zvyky, predsudky a rodové stereotypy, ktoré prispievajú k znevažovaniu žien, ich následnej diskriminácii a k prehĺbovaniu rodovej nerovnosti.

Od zmluvných štátov požaduje účinné odstránenie diskriminácie žien - explicitne nariaďuje zmluvným štátom povinnosť odstrániť diskrimináciu žien nielen zo strany štátnych orgánov, ale aj zo strany jednotlivcov, organizácií a súkromných spoločností.

Povinnosťou zmluvných štátov je zabezpečiť nielen dosiahnutie formálnej rovnosti (rovnosť de iure), ale aj skutočnej rovnosti (de facto rovnosť).

Umožňuje aj nápravu diskriminačných praktík prostredníctvom zavedenia dočasných osobitných opatrení pre ženy.

Štruktúra CEDAW-u

Dohovor pozostáva z Preambuly a 30 článkov. Články CEDAW-u možno rozdeliť do 3 hlavných skupín. Prvá časť vysvetľuje povahu a rozsah záväzkov zmluvných štátov. Druhú časť tvoria články, ktoré sa venujú jednotlivým špecifickým oblastiam diskriminácie a opatreniam, ktoré majú štáty zrealizovať práve v týchto oblastiach. A posledná časť sa venuje procedurálnym a administratívnym záležitostiam.

Článok

1

Definícia diskriminácie

Prvý článok je zásadný, pretože definuje, čo všetko chápeme pod diskrimináciou žien a používa sa pri vyvodzovaní ďalších porušení práv žien. Dôležité je, že definuje nielen priamu, ale aj nepriamu diskrimináciu (t. z. ak ide o neúmyselný čin, podstatný je jeho diskriminačný účinok). Podľa čl. 1 je potrebná realizácia všetkých ľudských práv žien a základných slobôd vo všetkých oblastiach - neoddeľuje občianske a politické práva žien od ich ekonomických, sociálnych a kultúrnych práv

Politické opatrenia

Hovorí o tom, že vlády zmluvných štátov musia všetkými vhodnými prostriedkami (legislatíva, strategické opatrenia a politiky) a bez meškania uskutočňovať politiku odstránenia všetkých foriem diskriminácie žien. Všetky formy diskriminácie musia byť legislatívne zakázané a potrestané (dosiahnutie de iure rovnosti). A nielen to – zmluvné štáty musia dosiahnuť aj praktickú realizáciu práva žien na rovnosť v praxi (de facto rovnosť) a tiež predchádzať porušovaniu dohovoru tretími stranami. V tomto zmysle sú štáty zodpovedné aj za reguláciu neštátnych aktérov, aby dodržiavali princípy dohovoru.

Článok

2

Článok

3

Politické opatrenie - garancia

Tento článok nariaduje štátom, aby prijali „všetky príslušné opatrenia na zabezpečenie úplného rozvoja a pokroku žien vrátane legislatívnych opatrení s cieľom zaručiť im uplatňovanie a využívanie ľudských práv a základných slobôd na základe rovnoprávnosti s mužmi“. Podľa CEDAW Výboru by mali vlády vytvoriť tzv. „národné mechanizmy“, napr. vládnu inštitúciu s dostatočnými zdrojmi a právomocami, ktorá by sa zaoberala ľudskými právami žien. Článok zahŕňa aj povinnosť uplatňovať rodové hľadisko vo všetkých rozhodovacích procesoch vlád.

Článok

4

Dočasné vyrovnávajúce opatrenia

Podľa čl. 4, ods. 1: „ak štáty, zmluvné strany, prijmú dočasné osobitné opatrenia zamerané na faktické urýchlenie zrovnoprávnenia žien a mužov, nebude sa to považovať za diskrimináciu“. Takéto opatrenia vyrovnávajú znevýhodnenie žien v dôsledku ich diskriminácie v minulosti a majú urýchliť dosiahnutie skutočnej (de facto) rovnosti medzi ženami a mužmi. Dočasné opatrenia majú trvať dovtedy, kým sa nedosiahne reálna rovnosť.

CEDAW Výbor ich zavedenie považuje za nevyhnutnú stratégiu zmluvných štátov. Medzi takéto opatrenia patria rôzne stratégie napr. ciele programy určené na podporu žien, systém kvót, preferenčné zaobchádzanie.

Rodové stereotypy

Tento článok ukladá štátom povinnosť zmeniť a zrušiť spoločenské postoje a kultúrne vzorce a praktiky, ktoré sú založené na koncepte podriadenosti alebo nadriadenosti jedného z pohlaví a vyžaduje od štátov, aby aktívne odstraňovali rodové stereotypy. To znamená, že štáty nemajú len odstraňovať diskrimináciu, ale aj príčiny diskriminácie žien a rodovej nerovnosti (príčinou sú všetky stereotypné predstavy a názory o ženách a mužoch, o ich rozdielnych schopnostiach a možnostiach, ktoré odkazujú ženy do pozície „tých druhých“ a sú základom nerovnováhy moci medzi mužmi a ženami). Napriek tomu, že v čase prípravy CEDAW-u sa termín „rod“ ešte nepoužíval v právnom diskurze, je zrejmé, že čl. 5 jasne odkazuje na rodový kontext diskriminácie žien a z tohto dôvodu je obsah čl. 5 doplnením definície diskriminácie v čl. 1.

Článok

5

Článok 6

Obchodovanie so ženami a prostitúcia

Ukladá štátom povinnosť prijať všetky opatrenia na odstránenie obchodovania so ženami a zneužívania žien na prostitúciu. Zmluvné štáty by mali poskytovať obetiam obchodovania okamžitú pomoc a účinnejšie postihovať tých, ktorí obchodujú so ženami. CEDAW Výbor tiež upozorňuje, že chudoba a nezamestnanosť zvyšujú príležitosti na obchodovanie so ženami a nútia mnohé ženy k prostitúcii.

Do pozornosti: Na Slovensku sa touto problematikou zaoberá IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu (www.iom.sk), ktorá poskytuje služby migrantom a migrantkám, ako aj poradenské a konzultačné služby. Na ich stránke nájdete aj presné inštrukcie o tom, ako bezpečne cestovať a eliminovať riziko, že sa stanete obeťou prostitúcie alebo iného zneužívania (www.bezpecnecestovanie.iom.sk).

Politický a verejný život

Podľa čl. 6 majú štáty prijať všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien v politickom a verejnom živote krajiny. Vyžaduje sa, aby ženy mali rovnocenné zastúpenie vo vláde, parlamente, ako aj na všetkých ďalších rozhodovacích pozíciách. Vláda má tiež vytvoriť podmienky pre podporu a rozvoj ženských mimovládnych organizácií ako legitímnej a dôležitej súčasti občianskej spoločnosti.

Článok 7

Článok 8

Účasť žien v medzinárodných organizáciách

Hovorí o potrebe prijať všetky opatrenia na to, aby ženy na rovnoprávnom základe s mužmi a bez akejkoľvek diskriminácie, mali možnosť reprezentovať svoju krajinu na medzinárodnej úrovni. V tomto zmysle CEDAW vyzýva zmluvné štáty zabezpečiť ich nomináciu a účasť v orgánoch ako sú napr. Európsky parlament, Európska únia, ambasády, ako aj orgány OSN.

Článok

9

Národnosť

Podľa tohto článku štáty musia zabezpečiť ženám právo nadobúdať, meniť alebo ponechať si svoju štátnu príslušnosť. Štáty tak majú povinnosť zabezpečiť, aby ženy manželstvom s cudzincom, alebo zmena štátnej príslušnosti manžela počas manželstva nezmení automaticky štátnu príslušnosť manželky, neurobí ju osobou bez štátnej príslušnosti a ani ju neprinúti prijať štátnu príslušnosť manžela.

Vzdelávanie

Ukladá štátom povinnosť odstrániť diskrimináciu žien a zabezpečiť im rovnaké práva v porovnaní s mužmi v oblasti vzdelávania. Zmluvné štáty majú podľa tohto článku povinnosť zabezpečiť rovnaký prístup žien a dievčat k vzdelaniu a zabezpečiť im rovnaké vyučovacie podmienky ako mužom a chlapcom a to na všetkých stupňoch škôl. Taktiež majú zabezpečiť rovnaké príležitosti pre využívanie štipendií a iných príspevkov na štúdiá, prístup k programom ďalšieho vzdelávania, a najmä programov zameraných na zníženie existujúceho rozdielu vo vzdelaní medzi mužmi a ženami. Osobitný dôraz je kladený na zabezpečenie prípravy na povolanie, ktorá nebude rodovo stereotypná. Článok 10 tiež ukladá povinnosť znížiť počet žien, ktoré nedokončia štúdiá a organizovanie programov pre dievčatá a ženy, ktoré opustili školu predčasne.

Článok

10

Článok 11

Trh práce a zamestnanosť

Podľa čl. 11 majú štáty povinnosť zabezpečiť ženám právo na prácu ako nescudziteľné právo všetkých ľudských bytostí. Štáty zabezpečia ženám právo na rovnosť pri uchádzaní sa o zamestnanie, ako aj možnosť vybrať si prácu podľa vlastného želania, právo na rovnakú odmenu za rovnakú prácu ako muži, právo na postup, zabezpečenie miesta a na všetky výhody a podmienky zamestnania. Podľa čl. 11, ods. 2 štáty musia zabrániť diskriminácii žien z dôvodu manželstva alebo materstva a preto musia prijať všetky opatrenia na zákaz - pod hrozbou uvalenia sankcií - prepúšťania z dôvodov tehotenstva alebo materskej dovolenky a diskriminácie pri prepúšťaní z dôvodov manželského stavu. Štáty musia ženám zabezpečiť právo na zavedenie materskej dovolenky s platom alebo s porovnateľnými sociálnymi výhodami bez straty predchádzajúceho zamestnania, služobného postavenia alebo sociálnych príspevkov. Tiež majú zabezpečiť služby, ktoré umožnia rodičom spájať rodinné a pracovné povinnosti.

Zdravie

Vlády zmluvných štátov musia zabezpečiť rovnaký prístup žien k zdravotnej starostlivosti, vrátane služieb v oblasti reprodukčného a sexuálneho zdravia. Štáty tiež musia zabezpečiť ženám príslušné služby v súvislosti s tehotenstvom, šestonedelím a popôrodným obdobím, pričom podľa potreby budú tieto služby bezplatné. Podľa CEDAW Výboru sa považuje za diskriminačné, ak by zmluvný štát odmietol legislatívne zaistiť poskytovanie určitých služieb reprodukčného zdravia – napr. ak poskytovateľ zdravotnej starostlivosti odmietne poskytnúť takéto služby z dôvodu výhrady svedomia – v takom prípade majú štáty povinnosť zaviesť opatrenia, ktoré zaistia, že sa ženy môžu obrátiť na alternatívnych poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

Článok 12

Článok 13

Ekonomický a sociálny život

Zmluvné štáty zabezpečia opatrenia na odstránenie diskriminácie žien a ich plnú realizáciu v ekonomickom i sociálnom živote. Článok ďalej hovorí o rovnakých právach v oblasti sociálnych benefitov ako rodinné prídavky, finančné pôžičky, hypotéky či realizácia vo voľnom čase.

Vidiecke ženy

V súvislosti s tým, že väčšina žien sveta žije vo vidieckych oblastiach a že rôzne aspekty ich životov sú charakterizované formami viacnásobnej diskriminácie (napr. majú menej príležitostí na prácu ako aj sťažené podmienky dochádzať za prácou kvôli nedostatočnej dopravnej infraštruktúre), vyzýva CEDAW zmluvné štáty, aby odstránili diskrimináciu vidieckych žien. Podľa čl. 14 majú zabezpečiť vidieckym ženám právo na plánovaní rozvoja, posilniť projekty vo vidieckych oblastiach a zapojiť do nich ženy, zlepšiť ich prístup k službám a zdravotnej starostlivosti, ako aj zabezpečiť podmienky na prácu a podnikanie, právo na všetky druhy vzdelávania a pod.

Článok 14

Právo

Štáty musia zabezpečiť rovnosť žien s mužmi pred zákonom, právo podpisovať zmluvy, vlastníť majetok, právo pohybu a výberu miesta na život, ako aj plnú právnu spôsobilosť na všetkých stupňoch súdov.

Článok 15

Článok 16

Manželstvo a rodinný život

Článok 16 špecifikuje rovnosť práv a zodpovedností medzi manželmi. Štáty musia odstrániť diskrimináciu žien v tejto oblasti a zabezpečiť právo slobodne si vybrať manžela a vstúpiť do manželstva iba so slobodným a úplným súhlasom; povinnosť zmluvného štátu určiť najnižší vek pre vstup do manželstva, nariadiť povinné záznamy o uzavretí manželstva v oficiálnych matrikách a zaručiť rovnaké rodičovské práva vrátane „pestúnstva, poručníctva, správcovstva majetku a adopcie detí alebo podobných zriadení“. Ďalej právo zvoliť si „priezvisko, profesiu a zamestnanie“ a právo na „vlastníctvo, kúpu, riadenie, administratívu, užívanie a disponovanie majetkom“. Zvlášť dôležitý je čl. 16 ods. 1 písm. e), ktorý zmluvné štáty zaväzuje k tomu, aby dali ženám „rovnaké práva slobodne a zodpovedne sa rozhodnúť o čase a počte narodenia ich detí a mať prístup k informáciám, vzdelávaniu a prostriedkom, ktoré im umožnia uplatniť si obe tieto práva“.

Tieto články hovoria o Výbore OSN pre odstránenie diskriminácie žien (ďalej len CEDAW Výbor) a jeho činnosti:

CEDAW Výbor má 23 členiek a členov volených na 4 roky (expertiek a expertov v oblasti ľudských práv žien, pričom sa prihliadne na spravodlivé geografické rozdelenie) a bol zriadený za účelom posudzovania pokroku dosiahnutom pri plnení Dohovoru (čl.17). Vykonáva dohľad nad plnením záväzkov zmluvných štátov a monitoruje dodržiavanie Dohovoru jednotlivými štátmi. Taktiež posudzuje periodické správy zmluvných štátov o „legislatívnych, súdnych, administratívnych alebo iných opatreniach, ktoré prijali za účelom uvedenia ustanovení Dohovoru do života, a o pokroku, ktorý sa v tomto smere dosiahol“ (čl. 18). Správu je zmluvná strana Dohovoru povinná predložiť Výboru: a) do jedného roka po nadobudnutí platnosti pre príslušný štát; b) potom aspoň každé štyri roky a ďalej kedykoľvek o to Výbor požiada. (čl. 18).

CEDAW Výbor po preskúmaní správy a po konštruktívnom dialógu s vládou, ktorá správu predkladala, zverejní svoje tzv. Záverečné zistenia. V Záverečných zisteniach zhodnotí situáciu, upozorní na prípadné zlyhania štátu v ochrane ľudských práv žien a pretrvávajúce závažné nedostatky v účinnom uplatňovaní práv žien, odporučí konkrétnu nápravu (opatrenia) a vyzve príslušnú vládu, aby zabezpečila riadne plnenie záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru. Vlády by mali uskutočniť nápravu a začať realizovať konkrétne opatrenia. O charaktere týchto nápravných opatrení musia pri predkladaní ďalšej periodickej správy informovať CEDAW Výbor.

CEDAW Výbor tiež vydáva tzv. Všeobecné odporúčania, ktoré sa považujú tzv. „soft law“, čiže nie právne záväzné, i keď CEDAW Výbor spoločne s inými ľudskoprávnymi výbormi od zmluvných štátov očakávajú, že ich príjmu a budú ich implementovať ako prejav dobrej vôle. V období medzi rokmi 1986 a 2012 prijal výbor dvadsaťosem takýchto všeobecných odporúčaní, pričom niektoré sa venujú špecifickým článkom (využívaniu dočasných osobitných opatrení; odstraňovaniu predsudkov a praktík založených na sociálno-kultúrnych faktoroch; rovnosti v politickom a verejnom živote a pod.), iné sa zameriavajú na špecifické problémy ako je napríklad násilie páchané na ženách. Všeobecné odporúčania upozorňujúce na formy diskriminácie žien, ktoré sa v texte Dohovoru priamo nespomínajú sa chápu ako rozšírenie Dohovoru.

Sú administratívneho charakteru a zaoberajú sa tým, ako majú vlády a OSN spolupracovať.

Článok

23-30

Článok

17-22

Opčný protokol k Cedawu

Inštitútom garancie ženských ľudských práv sa v roku 1999 stal Opčný protokol k Dohovoru, ktorý na svojom 54. zasadaní schválilo Valné zhromaždenie OSN (prijatý v roku 1999, v platnosti od 2000, SR viazaná od novembra 2000).

Opčný protokol je samostatnou dohodou, ktorú musia zmluvné štáty dohovoru ratifikovať alebo prijať osobitne. Neustanovuje žiadne nové substantívne práva, ale poskytuje postupy, prostredníctvom ktorých môžu ženy požadovať napĺňanie svojich práv ukotvených v Dohovore. Považuje sa za nástroj aplikácie a výkladu práv CEDAW-u a upravuje procedúry ochrany práv CEDAW-u.

Protokol stanovuje dva postupy:

Podávanie oznámení - postup, prostredníctvom ktorého môže CEDAW Výbor zhodnotiť sťažnosti, ktoré podali jednotlivci alebo skupiny jednotlivcov, aby sa posúdilo, či a) práva garantované v dohovore boli porušené, b) identifikovali sa cesty nápravy.

Vyšetrovanie - mechanizmus, ktorý umožňuje CEDAW Výboru iniciovať a viesť vyšetrovanie závažných a systematických porušení ľudských práv žien, ktoré sa vyskytli na území podliehajúcim jurisdikcii príslušného zmluvného štátu.

Užitočné informácie a citované zdroje

DOKUMENTY:

Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien.

<http://www.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/4145.pdf>

Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien.

<http://www.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/4146.pdf>

ĎALŠIE CITOVANÉ ZDROJE:

SCHÖPP – SCHILLING, H.B.: Povaha a rozsah Dohovoru , s. 10-27, in The circle of empowerment: twenty-five years of the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Schöpp – Schilling (eds.), Cees Flinterman (ass.ed.), The Feminist Press at the City University of New York, 2007.

Mesochoritsová, A., Zezulová, J. (eds.): Monitorovacia správa o plnení Záverečných zistení Výboru pre odstránenie diskriminácie žien v SR. Možnosť voľby, Bratislava 2011.

Tieňová správa pre Výbor pre odstránenie diskriminácie žien. Možnosť voľby, Bratislava 2008.

Web stránky vybraných mimovládnych organizácií, ktoré sa na Slovensku zaoberajú ľudskými právami žien, feminizmom a rodovou rovnosťou:

ASPEKT <http://www.aspekt.sk/>

EsFem <http://www.esfem.sk/>

Možnosť voľby <http://moznostvolby.sk/>

Občan, demokracia a zodpovednosť <http://oad.sk/>

Informácie o ďalších organizáciách nájdete tu: <http://www.gender.gov.sk/> v sekcii Organizácie

Nezabudnite kliknúť aj na:

Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí MPSVR SR <http://www.gender.gov.sk/>

Odbor ľudských práv, Úrad vlády SR <http://mensiny.vlada.gov.sk/>

Ďalšie kontakty na medzinárodné organizácie a mimovládne organizácie, ktoré sa zaoberajú ľudskými právami vo svete i u nás nájdete na tomto odkaze: <http://www.mensiny.vlada.gov.sk/24499/ine-stranky.php>

